

Andra länders FOI-främjande i Kina – inspiration för Sverige

Ett nytt världsläge har lett till att FOI-samarbeten med strategiskt viktiga men utmanande länder försvåras. Nya samarbetsmetoder behövs för att klara en grön omställning samtidigt som vi hanterar eventuella risker. Erfarenheter från Danmark, Finland, och Nederländerna som samarbetar med Kina enligt co-opetitionmodellen kan vara av intresse för Sverige. Framgångsfaktorer tas upp här, liksom vikten av ansvarsfull internationalisering och missionsorienterade arbetssätt.¹

Forskning och innovation (FOI) har blivit strategiska och känsliga element i bilaterala och multilaterala relationer i takt med att geopolitiska spänningar eskalerar och konkurrensstrycket ökar. Från att vara samarbetsområden i medvind, har främjande av FOI hamnat i motvind. Trots de nya förutsättningarna är det av största vikt att världens länder samarbetar och eftersträvar större tillit till varandra för att kunna möta globala utmaningar, i synnerhet klimatförändringarna. Stora länder betyder mycket för att forskning och innovationer som kan lösa de globala utmaningarna ska få internationellt genomslag. Dessa länder förfogar också över väsentliga resurser som behövs för omställningen.

Världsläget ställer därför nya krav på strategiska vägval, kanske oprövade arbetssätt och att länder utvecklar nya strukturer för samarbete. Forsknings- och innovationsfrämjande står inför en delikat balansgång. De kinesiska marknaderna är betydande och attraktiva för näringslivet. En del svenska företag har numera större forsknings- och utvecklingsanläggningar i Kina än de har i Europa. Men företagen ser också risker med de komplexa relationer de har till landet. De ställs inför svåra avvägningar; ska de fortsätta på inslagen rutt, minska eller försvinna från dess marknader? Utmaningarna är väsentliga även för länder med lång erfarenhet och väletablerade verksamheter i Kina.

Emellertid finns länder som redan har erfarenheter som kan vara till stöd för andra i denna nya situation. Danmark, Finland och Nederländerna har tidigt stakat ut sina respektive riktningar. Dessa länders unika och pragmatiska angreppssätt kan utgöra viktiga referensramar och inspirationskällor för Sverige. Länderna är, liksom Sverige, små innovativa och öppna ekonomier med hög ambition att bidra till den globala omställningen. De har också varit föregångare i grön omställning med både akademiska aktörer och små- och medelstora företag som huvudmålgrupper i Kina. De har under mer än ett decennium etablerat långsiktiga organisatoriska plattformar, och har haft höga ambitioner att driva ett

¹ Denna policy brief bygger på rapporten "Science and Innovation Diplomacy from a practitioner's perspective – A case-study of "Nordic +" countries in China", som togs fram gemensamt av nuvarande och förre detta forsknings- och innovationsråd från Danmark, Finland, Nederländerna och Sverige (accepterad för publicering i Innovation and Development Policy).

resultatorienterat främjandearbete. Dessa länder har sökt skapa ett ömsesidigt stödjande arbetssätt för att närmare integrera innovations- och affärsfrämjande.

Nya angreppssätt krävs för balans och handlingskraft

De globala utmaningarna kräver att också Sverige tar till sig nya metoder för att balansera å ena sidan samarbetsbehov och å andra sidan risker. Viktigt är då att forma tydliga policy signaler för ett balanserat och pragmatiskt synsätt på samarbete och konkurrens. Ett sådant betraktelsesätt kan innebära att företag och organisationer arbetar fram både principer och tillvägagångssätt för att samverka med sina konkurrenter, så kallad co-opetition, i stället för att på traditionellt vis välja mellan att antingen konkurrera eller samarbeta. Detta är vad Danmark, Finland och Nederländerna eftersträvar i sitt FOI-främjande. Finland och Nederländerna har exempelvis tagit fram strategier och policydokument om relationerna med Kina som ger nödvändiga riktlinjer för samarbetet. Risker och hinder lyfts fram, samtidigt som behov och fördelar tydliggörs, särskilt när det gäller gemensamma och globala utmaningar. De tre ländernas strategier möjliggör en balans mellan affärsfrämjande och en långsiktig utveckling av innovationsförmågor och plattformsbbyggande. Viktigt i dagsläget anses exempelvis vara att forskning och näringsliv tillsammans utvecklar lösningar och påverkar policy- och marknadsutveckling inom områden som standardisering och regulatoriska ramverk.

Länderna betonar också att formaliserade bilaterala avtal och dialoger är underutnyttjade och behöver vidareutvecklas. Det är avgörande för att förstärka det internationella samarbetet. För att möta den snabba utvecklingen och skapa utbyten med kontinuitet och djupare samverkan krävs också nya finansierings- och nätverkskapande verktyg. Dessa behöver inte nödvändigtvis vara kostsamma, men ska med fördel vara flexibla och anpassade utifrån specifika målgruppers behov.

Exempel på metoder i de tre länderna

Under de senaste åren har Danmark, Finland och Nederländerna förstärkt sitt utvecklingsarbete i Kina. Exempelvis vidareutvecklar Finland sin operativa verksamhet genom en ny modell för små och medelstora företag som vill växa i landet. En integrerad framsynsmodell för innovation-export används för att överbrygga kortsiktiga krav som ställs på affärsverksamhet för dess överlevnad, med det långsiktiga behovet att utveckla förmågan till innovation för framtiden.

Ett danskt initiativ tar i sin tur sikte på att sammanföra danska företag som har intresse av att komma in på den kinesiska marknaden med behov som Kina har av att hantera specifika utmaningar. Det kan handla om danska företag med framtagna lösningar på olika miljö- eller energiproblem som Kina ännu inte kunnat få bukt med. Initiativet identifierar konkreta samarbetsmöjligheter som kontinuerligt och långsiktigt kan engagera innovationsekosystemen från båda sidor.

Ett annat exempel på en innovativ metod står Nederländerna för. Landet har utvecklat en kartläggningsmetod som utgår från data från vetenskapliga publikationer, patentansökningar och offentlig finansiering av forskning och innovation. Genom att i denna kombinera data är det möjligt att identifiera teknologier där Kina och Nederländerna har samma policyprioriteringar, eller där något av länderna har högre prioriteringar än det andra. Metoden ger evidensbaserade och strategiska insikter och rådgivning om bland annat framtida trender. Med hjälp av metoden kan Nederländerna specificera och rättfärdiga vad landet bör fokusera på i samarbetet med Kina.

Lärdomar från länderna

Framtida internationellt forsknings- och innovationsfrämjande behöver vidareutvecklas både på policy- och det praktiska planet. Danmarks, Finlands och Nederländernas erfarenheter och insikter om sina respektive länders utvecklingsbehov och framtidsmöjligheter pekar ut flera viktiga aspekter att ha i åtanke.

För det första behöver FOI-samarbete ses utifrån ett djupare plan och i ljuset av de strategiska och ekonomiska intressen som finns mellan länder och kontinenter som är nära sammankopplade genom handel, industriell utveckling och investeringar. För att kunna hantera mer komplexa utmaningar och utforska nya möjligheter behöver man därför utveckla nya kompetenser och ett mer tvärsektorielt angreppssätt.

För det andra är det inte bara nordiska små och medelstora företag på de globala marknaderna som står inför en snabbt föränderlig verklighet. Det gör även FOI-intensiva multinationella företag. De är, med sina långa erfarenheter och etablerade nätverk inom både forskning och innovation på plats i exempelvis Kina, en strategiskt värdefull tillgång. En ny och taktisk uppgift bör vara hur offentligt finansierade insatser kan utformas och användas för att främja och engagera multinationella företag. Detta för att vi ska få till stånd fördjupade bilaterala och multilaterala samarbeten och partnerskap inom FOI.

För det tredje blir det allt viktigare för vidareutveckling av policyers och praktik, att precisera och konkretisera vilken FOI-verksamhet ett land ska fokusera på. Allt angelägnare är också hur detta ska gå till för att verkliga resultat ska kunna åstadkommas. Mer systematiska metoder behöver utvecklas och institutionaliseras i framtida FOI-främjande, exempelvis genom att kombinera evidensbaserad analys, såsom datadriven kartläggning och framsynsgrundad analys.

Slutligen ökar utmaningar som berör både etik och säkerhet. Men också medvetenheten om risker förknippade med dessa värden tilltar. Ett allt viktigare inslag i framtida forskning- och innovationsfrämjande kommer därför att bli riskförebyggande och riskhantering. Det innebär att såväl konkreta och handfasta metoder som långsiktiga åtgärder behöver utvecklas. Dessa är viktiga för att identifiera, förebygga och hantera de mångfaceterade risker som är förknippade med såväl etik och säkerhet som ekonomi, dvs. en ansvarsfull internationalisering.

Missions som grund för långsiktigt samarbete

För att de nordiska länderna och EU ska komma fram till gemensamma ståndpunkter och kunna mobilisera en kraftsamling för Kinasamarbetet, blir det allt viktigare att på policy-nivå skapa ett strategiskt ramverk eller plattform. *Missions* kan beskrivas som strategiskt riktade forsknings- och innovationssatsningar som syftar till att fokusera mänskliga och ekonomiska resurser kring ett fåtal samhällsutmaningar som kräver innovativa lösningar.² Att använda ett *missionsorienterat* arbetssätt på hemmaplan har också betydelse för ett strategiskt och långsiktigt samarbete med Kina, just för att bättre kunna lösa de globala utmaningarna. I de tre studerade länderna pågår ett utvecklingsarbete med hur missions kan identifieras och implementeras såväl nationellt som genom att länderna aktivt deltar i det europeiska ramprogrammet för forskning och innovation *Horisont Europa*. Både klimatomställning och digital omställning har, på olika sätt, setts som prioriteringar i utvecklingsarbetet med missions och i internationellt samarbete inom forskning och innovation. Mer specifikt kan implementeringen av missions ta oss bort från dagens kortsiktiga, fragmenterade arbetssätt som ofta kännetecknas av engångshändelser. I stället kan missions bidra till långsiktiga perspektiv och tydliggöra den nationella inriktningen mot mer framtidssyftande och systemorienterade aktiviteter och partnerskap.

Sverige, liksom övriga EU-länder, har gemensamma intressen i såväl en grön som digital omställning, så kallad *twin transition*. Det ökade internationella konkurrenstrycket inom dessa områden kan vara en anledning att söka och testa nya samarbetsmetoder, som har karaktär av co-opetition. Det ger förutsättningar för att länder kraftsamlar kring de globala utmaningarna, samtidigt som risker och osäkerheter inom samarbeten identifieras och hanteras.

² För mer information, se till exempel [Missions | Vinnova](#).